

p30konkor.com

عنوان آزمون : فنون ۱۲ درس ۴

نام و نام خانوادگی :

زمان آزمون :

پایه تحصیلی :

تاریخ برگزاری

نام دبیر :

ردیف	لطفاً پاسخ سوالات را روی همین برگ بنویسید	بارم
۱	<p>با توجه به ابیات زیر از شعر «دماوندیه» به سؤالات پاسخ دهید.</p> <p>«شو منفجر ای دل زمانه / و آن آتش خود نهفته میسند خامش منشین سخن همی گوی / افسرده مباش خوش همی خند پنهان مکن آتش درون را / زین سوخته جان شنو یکی پند گر آتش دل نهفته داری / سوزد جانت به جانت سوگند»</p> <p>الف) چه آرایه‌ای بین ابیات اول و آخر مشترک است؟ ب) درون مایه و مضمون شعر بالا را بنویسید.</p> <p>سؤالات امتحانات نهایی متوسطه-دوازدهم-خردادماه ۱۴۰۳</p> <p>پاسخ: ۱ الف) استعاره مکنیه / تشخیص / استعاره یا مصرّحه (لفظ استعاره به تنهایی قابل قبول است) / تناسب (مراعات نظیر) ب) پرهیز از سکوت، دعوت به قیام، آزادی، ظلم‌ستیزی (یا هر مورد مشابه دیگر)</p>	
۲	<p>با توجه به متن زیر که برگرفته از کتاب «تاریخ بیداری ایرانیان» است. به سؤالات مطرح شده پاسخ دهید.</p> <p>«مشاهده می‌کنیم که در مجاری سنه ۱۲۶۵ بسیاری از امور را که دلالت دارد بر بیداری ایرانیان و باعث و مسبب آن را جز مرحوم میرزا تقی‌خان امیرنظام، احدی را سراغ نداریم» چه آن بزرگ‌مرد که به قابلیت خود از پستی به بلندی رسید... دوست و دشمن او را از نوادر دهر شمردند و کارهای امیرنظام از ترتیب و انتظام قشون و اصلاح کار دفتر و مالیه که خرج، دو کرور اضافه بر دخل بود، همه در یک دو سال صورت گرفت.</p> <p>الف) این نوشته نشان‌دهنده کدام دوره تاریخی است؟ ب) دو ویژگی ادبی متن را بنویسید. ج) نویسنده متن بالا کیست؟</p> <p>سؤالات امتحانات نهایی متوسطه-دوازدهم-خردادماه ۱۴۰۳</p> <p>پاسخ: ۱ الف) دوره مشروطه ب) پستی و بلند (تضاد) - (نظام و انتظام) اشتقاق - (مالیه، دخل و خرج) تناسب (مراعات نظیر) - (دوست و دشمن: تضاد / دوست و دشمن: مجاز از همه مردم) - (یک و دو) تناسب (مراعات نظیر). کنایه (از پستی به بلند رسیدن / خرج دو کرور اضافه بر خرج بود) - ساده و گزارشی بودن نثر - کنار گذاشتن قیدوندهای نثر مصنوع و فنی ج) ناظم الاسلام کرمانی</p>	
۳	<p>در بیت زیر کدامیک از درون‌مایه‌های شعر عصر بیداری مشاهده می‌شود؟</p> <p>«چون نگریم ز درد و چون ننالم؟ / دزد را چو محرم به خانه کردم»</p> <p>۱) توجه به مردم ۲) تعلیم و تربیت جدید ۳) وطن ۴) آزادی</p> <p>سؤالات امتحانات نهایی متوسطه-دوازدهم-خردادماه ۱۴۰۳</p> <p>پاسخ: ۳ گزینه ۳ پاسخ صحیح است.</p>	
۴	<p>عبارات زیر نشان‌دهنده کدامیک از سطوح زبانی، فکری و ادبی نثر ادبیات بیداری است؟</p> <p>الف) طنز سیاسی - اجتماعی، از شاخه‌های نثر عصر بیداری است. ب) قید و بند نثر فنی و مصنوع در آفرینش آثار گذاشته می‌شود.</p> <p>سؤالات امتحانات نهایی متوسطه-دوازدهم-خردادماه ۱۴۰۳</p> <p>پاسخ: ۱ الف) فکری ب) ادبی</p>	

۵	<p>متن زیر را از دیدگاه «زبانی» و «ادبی» بررسی کنید. (ذکر دو مورد برای هر سطح، بسنده است.)</p> <p>«اکنون مدّت دو سال افزون است که نه از آن طرف بریدی و سلامی و نه از این جانب قاصدی و پیامی، طایر مکاتبات را پر بسته و کلبهٔ مراودات را در بسته» «قائم مقام فراهانی»</p> <p>سوالات امتحانات نهایی متوسطه-دوازدهم-دی ماه ۱۴۰۲</p> <p>پاسخ: ۱ زبانی: فاصله گرفتن از پیچیدگی و تکلف / سادگی و روانی نثر / کاربرد عبارات کوتاه (ص ۲۰)</p> <p>ادبی: کاربرد آرایه‌های تشبیه / سجع / جناس / کنایه / مراعات نظیر (ص ۲۰)</p> <p>(ذکر دو مورد در هر بخش، بسنده است)</p>
۶	<p>از میان واژگان بیت زیر دو واژه را - که از شاخص‌ترین درون‌مایه‌های شعر عصر بیداری‌اند - مشخص کنید.</p> <p>«بی‌تربیت آزادی و قانون نتوان داشت / سعفص نتوان خواند، نخوانده کلمن را»</p> <p>سوالات امتحانات نهایی متوسطه-دوازدهم-دی ماه ۱۴۰۲</p> <p>پاسخ: ۱ آزادی - قانون (ص ۴۴)</p>
۷	<p>کدام گزینه بیانگر «سطح ادبی» شعر در قرن‌های دوازدهم و سیزدهم است؟</p> <p>الف) گرایش به قالب‌های کم‌کاربرد یا نوین به تدریج زمینه را برای ظهور شعر نو فراهم کرد.</p> <p>ب) شعر به عنوان زبان بُرندهٔ نهضت در اختیار روزنامه‌ها قرار گرفت.</p> <p>سوالات امتحانات نهایی متوسطه-دوازدهم-شهریورماه ۱۴۰۲</p> <p>پاسخ: ۱ گزینه الف (درس ۴ ص ۴۲ و ۴۳)</p>
۸	<p>کدام گزینه یکی از ضعف‌های تکنیکی در اغلب داستان‌های دوران مشروطه به شمار می‌آید؟</p> <p>۱) گسترش یافتن نوگرایی و تجدّدخواهی</p> <p>۲) تنقّر از خرافات در نثر داستانی</p> <p>۳) توجّه به حقوق مدنی زنان</p> <p>۴) حضور راوی سوم شخص و سخن گفتن او با خواننده در بعضی از صحنه‌ها</p> <p>سوالات امتحانات نهایی متوسطه-دوازدهم-شهریورماه ۱۴۰۲</p> <p>پاسخ: ۴ گزینه ۴ پاسخ صحیح است. (درس ۴ ص ۴۶)</p>
۹	<p>کدام گزینه دربردارندهٔ «سطح فکری» شعر در دورهٔ بیداری نیست؟</p> <p>الف) نگرش شاعران و نویسندگان نسبت به جهان بیرون، از کلی‌نگری و ذهنیت‌گرایی به جزئی‌نگری و عینیت‌گرایی تغییر کرد.</p> <p>ب) مفهوم آزادی در سخن شاعران و نویسندگان، بنیادی‌ترین تفکر و خواست مشروطه‌خواهان گردید.</p> <p>سوالات امتحانات نهایی متوسطه-دوازدهم-شهریورماه ۱۴۰۲</p> <p>پاسخ: ۱ گزینه ب یا مفهوم آزادی در سخن شاعران و نویسندگان، بنیادی‌ترین تفکر و خواست مشروطه‌خواهان گردید. (درس ۴ ص ۴۴)</p>
۱۰	<p>همهٔ گزینه‌ها، به‌جز گزینهٔ ..... از «آثار پژوهشی» محمّدتقی بهار است؟</p> <p>۱) تاریخ تطوّر نظم فارسی</p> <p>۲) سبک‌شناسی</p> <p>۳) تاریخ بیداری ایرانیان</p> <p>۴) تاریخ مختصر احزاب سیاسی ایرانیان</p> <p>سوالات امتحانات نهایی متوسطه-دوازدهم-شهریورماه ۱۴۰۲</p> <p>پاسخ: ۳ گزینه ۳ پاسخ صحیح است. (درس ۱ ص ۱۶ - درس ۴ ص ۴۷)</p>

۱۱	<p>مفهوم کدام بیت با مفهوم «آزادی» در دوره بیداری، متفاوت است؟ الف) در محیط طوفان‌زا ماهرانه در جنگ است / ناخدای استبداد با خدای آزادی ب) اسیری هیچ آزادی نجوید / چو دل در بند گیسوی تو دارد</p> <p>سوالات امتحانات نهایی متوسطه-دوازدهم-خردادماه ۱۴۰۲</p> <p>پاسخ: ۱ گزینه ب (ص ۴۴)</p>
۱۲	<p>کدام بیت مصداق توضیح زیر است؟ «گروهی از شاعران دوره بیداری با آگاهی از سنت‌های ادبی، به زبان پرصلابت گذشته وفادار ماندند.» الف) برکش ز سر این سپیدمعجر / بنشین به یکی کبوداورند ب) چون نگریم ز درد و چون ننالم / دزد را چو محرم به خانه کردم؟</p> <p>سوالات امتحانات نهایی متوسطه-دوازدهم-خردادماه ۱۴۰۲</p> <p>پاسخ: ۱ گزینه الف (ص ۴۲)</p>
۱۳	<p>با توجه به متن زیر از «چرند و پرند دهخدا» به سؤالات پاسخ دهید. گفتم: «بابا والله من مرده شماها زنده، شما از وکیل خیر نخواهید دید، مگر همان مشروطه خالی چطور است؟ گفتند: «برو پی کارت سواد نداری حرف نزن» باری حالا بعد از دو سال سر حرف من افتاده‌اند، حالا تازه می‌فهمند که شأن مقنن (= قانون‌گذار) بالاتر از آن است که به قانون عمل کند. این‌ها را مردم تازه می‌فهمند. من از قدیم می‌فهمیدم، چون گریه‌های مادرم را دیده بودم، برای این‌که چشم‌های مثل ازرق شامی بابام هنوز یادم بود.» الف) با توجه به نثر فوق، بنیادی‌ترین تفکر و خواست مشروطه‌خواهان چه بوده است؟ ب) بارزترین ویژگی زبانی نثر دوره بیداری را با توجه به متن بنویسید.</p> <p>سوالات امتحانات نهایی متوسطه-دوازدهم-دی ماه ۱۴۰۱</p> <p>پاسخ: ۱ الف) قانون (ص ۴۴) ب) سادگی و روانی (ص ۴۳)</p>
۱۴	<p>مفهوم «آزادی» در شعر دوره بیداری مترادف با چه مفهومی است؟</p> <p>سوالات امتحانات نهایی متوسطه-دوازدهم-دی ماه ۱۴۰۱</p> <p>پاسخ: ۱ مترادف با دموکراسی غربی (ص ۴۴)</p>
۱۵	<p>متن زیر از کتاب «تاریخ بیداری ایرانیان» است: «کارهای میرزا تقی‌خان از ترتیب و انتظام قشون و اصلاح کار دفتر و مالیه و عمارت و مرمت خرابی‌های دیگر که به زودی محال می‌نمود و همه در یک دو سال صورت گرفت، گواه و دلیل بزرگی مرد است.» الف) این کتاب اثر کیست؟ ب) موضوع آن، تاریخ ..... است. ج) کاربرد واژه «قشون» بیانگر کدام ویژگی زبانی این نثر است؟</p> <p>سوالات امتحانات نهایی متوسطه-دوازدهم-خردادماه ۱۴۰۱</p> <p>پاسخ: ۱ الف) ناظم‌الاسلام کرمانی ب) مشروطه ج) کاربرد واژه‌های ترکی در نثر فارسی (ص ۲۰ و ۴۵ و ۴۷)</p>

۱۶	<p>سرودهٔ زیر از «دهخدا» شاعر «عصر بیداری» است، دو دلیل برای «سادگی و روانی» زبان شعی این دوره بنویسید.</p> <p>«ای مرغ سحر چو این شب تار / بگذاشت ز سر سیاهکاری وز نفحهٔ روحبخش آسحار / رفت از سر خفتگان خماری یزدان به کمال شد پدیدار و اهریمن زشت‌خو حصاری یاد آر ز شمع مرده یاد آر»</p> <p>سوالات امتحانات نهایی متوسطه-دوازدهم-شهریورماه ۱۴۰۱</p> <p>پاسخ: ۱ به دلیل موقعیت اجتماعی و انقلابی، توجه به مردم و استفاده از شعر برای آگاه‌سازی آنان (ص ۴۰) (به هر مفهوم مشابه دیگر، نمره تعلق می‌گیرد)</p>
۱۷	<p>بیت‌های زیر سرودهٔ «عارف قزوینی» است، دو مضمون سرودهٔ او را بنویسید.</p> <p>«فکری ای هم‌وطنان، در ره آزادی خویش / بنمایید که هرکس نکند، مثل من است خانه‌ای کاو شود از دستِ اجانب، آباد / ز اشک ویران کنش آن خانه که «بیت‌ال‌حزن» است جامه‌ای کاو نشود غرق به خون بهر وطن / پدَر آن جامه که ننگ تن و کم از کفن است»</p> <p>سوالات امتحانات نهایی متوسطه-دوازدهم-شهریورماه ۱۴۰۱</p> <p>پاسخ: ۱ وطن‌پرستی، ستیز با نادانی، آزادی‌خواهی دردمندی و عشق او به میهن (به هر مفهوم مشابه دیگر، نمره تعلق می‌گیرد)</p>
۱۸	<p>کاربرد واژهٔ «خلید» در بیت زیر، در کدام سطح از سبک شعر دورهٔ «بیداری» بررسی می‌شود؟</p> <p>«خلید خار درشتی به پای طفلی خُرد / به هم برآمد و از پویه بازماند و گریست»</p> <p>سوالات امتحانات نهایی متوسطه-دوازدهم-شهریورماه ۱۴۰۱</p> <p>پاسخ: ۱ زبانی (ص ۴۲ - ۴۳)</p>
۱۹	<p>سه مورد از درون‌مایه‌های «نثر» دوره‌ی بیداری را بنویسید.</p> <p>سوالات امتحانات نهایی متوسطه-دوازدهم-دی ماه ۱۴۰۰</p> <p>پاسخ: ۱ آزادی، وطن، قانون، تعلیم و تربیت جدید، توجه به مردم، دانش‌ها و فنون نوین (ذکر سه مورد) (ص ۴۴ - ۴۵ - ۴۶)</p>
۲۰	<p>کاربرد کدامیک از کلمات زیر، بیان گر توجه به «واژگان کهن» در سطح زبانی شعر عصر بیداری است؟</p> <p>۱ وصال ۲ گلخن ۳ رنگین ۴ آزادی</p> <p>سوالات امتحانات نهایی متوسطه-دوازدهم-دی ماه ۱۴۰۰</p> <p>پاسخ: ۲ گزینه ۲ پاسخ صحیح است. (ص ۴۳)</p>
۲۱	<p>ابیات زیر سروده‌ی «فرخی یزدی» است. دو ویژگی ادبی آن‌را بنویسید.</p> <p>«آن زمان که بنهادم سر به پای آزادی / دست خود ز جان شستم از برای آزادی تا مگر به دست آرم، دامن وصالش را / می‌دوم به پای سر در قفای آزادی»</p> <p>سوالات امتحانات نهایی متوسطه-دوازدهم-شهریورماه ۱۴۰۰</p> <p>پاسخ: ۱ مراعات نظیر: (سر، پا، دست) / کنایه: (دست از جان شستم - به پای سر می‌روم) / استعاره (دامن وصال) / آزادی: ردیف / پای، برای، قفای: کلمات قافیه (ذکر دو مورد، کافی است) (ص ۴۵)</p>

۲۲	<p>کدامیک از موارد زیر، از عوامل «کم‌توجهی کاربرد جمله‌ها و ترکیب‌های زبانی در شعر دوره‌ی بیداری» نیست؟</p> <p>الف) اغلب شاعران صرفاً به شکل و ظاهر، گرایش داشتند.</p> <p>ب) برخی شاعران تسلط کافی برای ادبیات کهن نداشتند.</p> <p>ج) شاعران برای آگاه‌سازی مردم و انتشار آثار در روزنامه‌ها ناگزیر بودند، به شتاب شعر بسرایند.</p> <p>سوال‌ات امتحانات نهایی متوسطه-دوازدهم-شهریورماه ۱۴۰۰</p> <p>پاسخ: ۱ الف یا اغلب شاعران صرفاً به شکل و ظاهر، گرایش داشتند. (ص ۴۳)</p>
۲۳	<p>متن زیر از «علی اکبر دهخدا» است، دو ویژگی «زبانی» آن را بیان کنید.</p> <p>«ننه، هان! این زمین روی چیه؟ روی شاخ گاو، گاو روی چیه؟ روی ماهی، ماهی روی چیه؟ روی آب، آب روی چیه؟ وای وای! الهی روده‌ات ببره، چه قدر حرف میزنی؟! حوصلم سر رفت! آفتابه لگن شش دست، شام و ناهار هیچی! گفت نخور، عسل و خربزه با هم نمی‌سازند.»</p> <p>سوال‌ات امتحانات نهایی متوسطه-دوازدهم-خردادماه ۱۴۰۰</p> <p>پاسخ: ۱ ساده و قابل فهم بودن نثر - استفاده از عبارات عامیانه - کم بودن لغات و ترکیبات ناآشنای عربی (ص ۲۱ و ۴۵)</p>
۲۴	<p>کدامیک از عبارت‌های زیر بیان‌گر ویژگی «سطح ادبی» سبک نثر دوره‌ی بیداری است؟</p> <p>الف) یکی از ضعف‌های تکنیکی در اغلب داستان‌های دوران مشروطه، حضور راوی سوم شخص در بعضی صحنه‌های داستان است.</p> <p>ب) بسیاری از نثرهای دوره‌ی بیداری به ویژه نثر داستانی به موضوع تنقیر از خرافات می‌پردازد.</p> <p>سوال‌ات امتحانات نهایی متوسطه-دوازدهم-خردادماه ۱۴۰۰</p> <p>پاسخ: ۱ الف یا یکی از ضعف‌های تکنیکی در اغلب داستان‌های دوران مشروطه، حضور راوی سوم شخص است. (ص ۴۶)</p>
۲۵	<p>در بیت زیر از «ملک‌الشعرای بهار»، کاربرد واژه‌ی مشخص شده، جزء کدام سطح از سبک شعر در «دوره‌ی بازگشت و بیداری» است؟</p> <p>«بشکن در دوزخ و برون ریز / بادافره کفر کافری چند»</p> <p>سوال‌ات امتحانات نهایی متوسطه-دوازدهم-خردادماه ۱۴۰۰</p> <p>پاسخ: ۱ زبانی (ص ۴۳)</p>

متن زیر از کتاب «تاریخ بیداری ایرانیان» را در دو سطح زبانی و فکری تحلیل کنید.

«اگر چه ما در این تاریخ خود بیداری ایرانیان را از سال ۱۳۲۲ شروع کرده‌ایم، لکن اگر خیال خود را جمع کنیم و به نظر دقت و انصاف در تاریخ گذشتگان بنگریم، هر آینه به خوبی مشاهده می‌کنیم که در مجاری سنه‌ی ۱۲۶۵ بسیاری از امور و وقایع را که دلالت دارد بر بیداری ایرانیان و قدم گذاردن آن‌ها به راه تمدن و باعث و مسبب آن‌ها جز مرحوم میرزا تقی‌خان امیرنظام احدی را سراغ نداریم» چه آن بزرگ‌مرد از آن یگانه اشخاص بود که به قابلیت خود بدون اسباب و مساعدت خارجی از پستی به بلندی رسید. یعنی پسر آشپز قائم مقام بود و در اثنای کار و شغل، خویش را دارای رتبه و مقام صدرات نمود. دوست و دشمن او را از نوادر دهر شمرند و از خلقت‌های فوق‌العاده دانسته و کارهای امیرنظام از ترتیب و انتظام قشون و اصلاح کار دفتر و مالیه که خرج، دو کروار اضافه بر دخل بود و عمارت و مرمت خرابی‌های دیگر که به زودی محال می‌نمود و همه در یک دو سال صورت گرفت، گواه و دلیل بزرگی مرد است». (ناظم‌الاسلام کرمانی)

مسایل، تمرینات، فعالیتها و خودآزمایی های کتابهای درسی-پایه دوازدهم-علوم و فنون ادبی(۳)

پاسخ: ۱

تحلیل متن در قلمروی زبانی: می‌توان نشانه‌های سادگی متن دوره‌ی مشروطه را در ساختار متن دید. نشانه‌های این سادگی در جملات کوتاه، واژگان قابل فهم و پرهیز از به‌کارگیری واژگان دشوار و دیرپای عربی وجود دارد. وجود برخی واژگان عربی از جمله مالیه، انتظام قشون و عمارت و ... به دلیل کاربرد اصطلاحی آن‌ها در آن دوره‌ی تاریخی از زبان فارسی است. واژه‌ی کروار از واژگان دخیل غیرعربی به زبان فارسی است که در نتیجه‌ی تبادلات فرهنگی ایران و اروپا، در کنار بسیاری واژگان دیگر به زبان فارسی راه یافتند. بیش‌تر واژگان به کار رفته در متن، ساده است. از واژگان غیرساده می‌توان به گذشتگان (وندی)، بزرگ‌مرد (مرگب)، خرابی‌ها (وندی) و ... اشاره کرد. در قلمروی واژگانی، نویسنده از ترکیب‌های متضاد (دوست - دشمن، پستی - بلندی) برای تأثیرگذاری بیش‌تر سود برده است.

تحلیل متن در قلمروی فکری: مضمون غالب متن، نوگرایی و تجدّدخواهی است که از مضامین رایج نثر دوره‌ی مشروطه است. ناظم‌الاسلام در این متن، درباره‌ی پیشینه‌ی تحولات جامعه‌ی ایرانی سخن می‌گوید و منشأ آن‌را در اقدامات امیرکبیر جستجو می‌کند. این متن را می‌توان یک نمونه از متن‌های تحقیقی و تحلیلی این عصر به شمار آورد.

این سروده را در قلمرو ادبی بررسی کنید:

گریه را به مستی بهانه کردم / شکوه‌ها ز دست زمانه کردم
آستین چو از چشم برگرفتم / سیل خون به دامن روانه کردم
از چه روی چون ارغنون ننالم؟ / از جفایت ای چرخ دون ننالم
چون ننگریم ز درد و چون ننالم / دزد را چو محرم به خانه کردم؟ (عارف قزوینی)

مسایل، تمرینات، فعالیتها و خودآزمایی های کتابهای درسی-پایه دوازدهم-علوم و فنون ادبی(۳)

پاسخ: ۱

تحلیل در قلمروی ادبی: دست زمانه، اضافه استعاری است. / در بیت دوم، ترکیب «سیل خون» اغراق‌گونه است. / آستین از چشم برگرفتن کنایه از آگاهی و بیداری است. / شاعر خود را در گریستن و نالیدن به ارغنون (از ابزارهای موسیقی) تشبیه کرده است. (ارغنون سازی است که لوله‌های فراوانی برای دمیدن دارد و هنگام نواختن، از آن صدای زیادی برمی‌خیزد.) / چرخ: استعاره مکنیه (= تشخیص) دارد، زیرا مخاطب شاعر واقع شده است / بین واژگان درد و دزد نیز جناس ناقص اختلافی وجود دارد.

شعر زیر را در دو سطح ادبی و فکری بررسی کنید (از هر سطح دو مورد).
 از مُلک ادب حکم‌گزاران همه رفتند / شو بار سفر بند که یاران همه رفتند
 آن گرد شتابنده که در دامن صحراست / گوید چه نشینی که سواران همه رفتند
 داغ است دل لاله و نیلی است بر سرو / کز باغ جهان لاله‌عذاران همه رفتند
 افسوس که افسانه‌سرایان همه خفتند / اندوه که اندوه‌گساران همه رفتند
 یک مرغ گرفتار در این گلشن ویران / تنها به قفس ماند، هزاران همه رفتند
 خون بار بهار از مژه در فرقت احباب / کز پیش تو چون ابر بهاران همه رفتند (ملک‌الشعرا بهار)

مسایل، تمرینات، فعالیتها و خودآزمایی های کتابهای درسی-پایه دوازدهم-علوم و فنون ادبی(۳)

پاسخ: ۱

تحلیل شعر ملک‌الشعراى بهار در قلمرو ادبی

برخی آرایه‌های به کار رفت هدر حیطه‌ی بیان عبارتند از: بار سفر بستن، کنایه از آمادگی حرکت شدن / در ترکیب «گرد شتابنده» استعاره مکنیه وجود دارد و می‌توان آن‌را اضافه‌ی استعارى نامید. / داغ: استعاره از سیاهی وسط گل لاله است. داغ است دل لاله: کنایه از عزادار بودن لاله است. / لاله‌عذاران: تشبیه کسانی که عذار (چهره‌ی) آنان مانند لاله زیباست. / در ترکیب دل لاله، استعاره‌ی مکنیه وجود دارد و یک ترکیب استعارى است. / در واژه‌ی «سرو» نیز استعاره‌ی مکنیه (= تشخیص) وجود دارد. / باغ جهان یک ترکیب (اضافه‌ی) تشبیه‌ی است. / مرغ گرفتار: استعاره‌ی مصرحه از انسان اسیر / گلشن: استعاره مصرحه از دنیا / هزاران به معنی بلبلان: استعاره‌ی مصرحه از انسان‌های آزادی‌خواه / خون‌بار: کنایه از غم فراوان / چون ابر بهاران همه رفتند: تشبیه رفتن آدم‌ها به رفتن ابر بهاری
 برخی آرایه‌های حیطه‌ی بدیع: در بیت سوم حسن تعلیل (ذکر دلیل ادبی) وجود دارد زیرا برای حالت طبیعی گل لاله و سرو دلیلی غیرعلمی (ادبی) آورده است که صرفاً از دید زیبایی‌شناسی قابل توجیه است. / خفتن: کنایه از مردن / تکرار واژه‌ی اندوه در قلمروی واژه‌آرایی است. / حروف ر و س در برخی ابیات، واج‌آرایی (موسیقی حروف) ایجاد کرده‌اند که بر غنای موسیقایی شعر افزوده است. شعر در محور افقى و در هر بیت، برای تصویرسازی از آرایه‌ی مراعات‌نظیر و تناسب‌های واژگانی بهره می‌برد. گروه کلماتی از جمله «گرد - دامن - سواران»، «لاله - سرو - باغ» و «مرغ - گلشن - قفس - هزار» از آن دسته‌اند.

تحلیل شعر ملک‌الشعراى بهار در قلمرو فکری:

شعر در یک فضای غم‌گرایانه سروده شده است. به اعتقاد شاعر، انسان‌های خوب و شایسته همه از دنیا رفتند، ایران (وطن شاعر)، خالی از افراد لایق شده و این مسأله اندوه شاعر را برانگیخته است. شاعر در نبود همراهان پیرامون خود، احساس تنهایی و ناامیدی می‌کند و او نیز راه رهایی را در رفتن و ترک دنیا می‌داند. شعر یک در لایه‌ی معنای دیگر، بی‌اعتباری دنیا را نیز تداعی می‌کند.

- ۱ الف) استعاره مکنیه / تشخیص / استعاره یا مصرّحه (لفظ استعاره به تنهایی قابل قبول است) / تناسب (مراعات نظیر)
(ب) پرهیز از سکوت، دعوت به قیام، آزادی، ظلم‌ستیزی (یا هر مورد مشابه دیگر)
- ۲ الف) دوره مشروطه
(ب) پستی و بلند (تضاد) - (نظام و انتظام) اشتقاق - (مالیه، دخل و خرج) تناسب (مراعات نظیر) - (دوست و دشمن: تضاد / دوست و دشمن: مجاز از همه مردم) - (یک و دو) تناسب (مراعات نظیر). کنایه (از پستی به بلند رسیدن / خرج دو کرور اضافه بر خرج بود) - ساده و گزارشی بودن نثر - کنار گذاشتن قیدوبندهای نثر مصنوع و فنی
(ج) ناظم‌الاسلام کرمانی
- ۳ گزینه ۳ پاسخ صحیح است.
- ۴ الف) فکری
(ب) ادبی
- ۵ زبانی: فاصله گرفتن از پیچیدگی و تکلف / سادگی و روانی نثر / کاربرد عبارات کوتاه (ص ۲۰)
ادبی: کاربرد آرایه‌های تشبیه / سجع / جناس / کنایه / مراعات نظیر (ص ۲۰)
(ذکر دو مورد در هر بخش، بسنده است)
- ۶ آزادی - قانون (ص ۴۴)
- ۷ گزینه الف (درس ۴ ص ۴۲ و ۴۳)
- ۸ گزینه ۴ پاسخ صحیح است. (درس ۴ ص ۴۶)
- ۹ گزینه ب یا مفهوم آزادی در سخن شاعران و نویسندگان، بنیادی‌ترین تفکر و خواست مشروطه‌خواهان گردید. (درس ۴ ص ۴۴)
- ۱۰ گزینه ۳ پاسخ صحیح است. (درس ۱ ص ۱۶ - درس ۴ ص ۴۷)
- ۱۱ گزینه ب (ص ۴۴)
- ۱۲ گزینه الف (ص ۴۲)
- ۱۳ الف) قانون (ص ۴۴)
(ب) سادگی و روانی (ص ۴۳)
- ۱۴ مترادف با دموکراسی غربی (ص ۴۴)
- ۱۵ الف) ناظم‌الاسلام کرمانی
(ب) مشروطه
(ج) کاربرد واژه‌های ترکی در نثر فارسی (ص ۲۰ و ۴۵ و ۴۷)
- ۱۶ به دلیل موقعیت اجتماعی و انقلابی، توجه به مردم و استفاده از شعر برای آگاه‌سازی آنان (ص ۴۰) (به هر مفهوم مشابه دیگر، نمره تعلق می‌گیرد)

۱۷ وطن‌پرستی، ستیز با نادانی، آزادی‌خواهی دردمندی و عشق او به میهن (به هر مفهوم مشابه دیگر، نمره تعلق می‌گیرد)

۱۸ زبانی (ص ۴۲ - ۴۳)

۱۹ آزادی، وطن، قانون، تعلیم و تربیت جدید، توجه به مردم، دانش‌ها و فنون نوین (ذکر سه مورد) (ص ۴۶ - ۴۵ - ۴۴)

۲۰ گزینه ۲ پاسخ صحیح است. (ص ۴۳)

۲۱ مراعات نظیر: (سر، پا، دست) / کنایه: (دست از جان شستم - به پای سر می‌روم) / استعاره (دامن وصال) / آزادی: ردیف / پای، برای، قفای: کلمات قافیه (ذکر دو مورد، کافی است) (ص ۴۵)

۲۲ الف یا اغلب شاعران صرفاً به شکل و ظاهر، گرایش داشتند. (ص ۴۳)

۲۳ ساده و قابل فهم بودن نثر - استفاده از عبارات عامیانه - کم بودن لغات و ترکیبات ناآشنای عربی (ص ۲۱ و ۴۵)

۲۴ الف یا یکی از ضعف‌های تکنیکی در اغلب داستان‌های دوران مشروطه، حضور راوی سوم شخص است. (ص ۴۶)

۲۵ زبانی (ص ۴۳)

۲۶ تحلیل متن در قلمروی زبانی: می‌توان نشانه‌های سادگی متن دوره‌ی مشروطه را در ساختار متن دید. نشانه‌های این سادگی در جملات کوتاه، واژگان قابل فهم و پرهیز از به‌کارگیری واژگان دشوار و دیرپاب عربی وجود دارد. وجود برخی واژگان عربی از جمله مالیه، انتظام قشون و عمارت و ... به دلیل کاربرد اصطلاحی آن‌ها در آن دوره‌ی تاریخی از زبان فارسی است. واژه‌ی کرور از واژگان دخیل غیرعربی به زبان فارسی است که در نتیجه‌ی تبادلات فرهنگی ایران و اروپا، در کنار بسیاری واژگان دیگر به زبان فارسی راه یافتند. بیش‌تر واژگان به کار رفته در متن، ساده است از واژگان غیرساده می‌توان به گذشتگان (وندی)، بزرگ‌مرد (مرگب)، خرابی‌ها (وندی) و ... اشاره کرد. در قلمروی واژگانی، نویسنده از ترکیب‌های متضاد (دوست - دشمن، پستی - بلندی) برای تأثیرگذاری بیش‌تر سود برده است.

تحلیل متن در قلمروی فکری: مضمون غالب متن، نوگرایی و تجدّدخواهی است که از مضامین رایج نثر دوره‌ی مشروطه است. ناظم‌الاسلام در این متن، درباره‌ی پیشینه‌ی تحولات جامعه‌ی ایرانی سخن می‌گوید و منشأ آن‌را در اقدامات امیرکبیر جستجو می‌کند. این متن را می‌توان یک نمونه از متن‌های تحقیقی و تحلیلی این عصر به شمار آورد.

۲۷ تحلیل در قلمروی ادبی: دست زمانه، اضافه استعاری است. / در بیت دوم، ترکیب «سیل خون» اغراق‌گونه است. / آستین از چشم برگرفتن کنایه از آگاهی و بیداری است. / شاعر خود را در گریستن و نالیدن به ارغنون (از ابزارهای موسیقی) تشبیه کرده است. (ارغنون سازی‌ست که لوله‌های فراوانی برای دمیدن دارد و هنگام نواختن، از آن صدای زیادی برمی‌خیزد.) / چرخ: استعاره مکنیه (= تشخیص) دارد، زیرا مخاطب شاعر واقع شده است / بین واژگان درد و دزد نیز جناس ناقص اختلافی وجود دارد.

برخی آرایه‌های به کار رفت هدر حیطه‌ی بیان عبارتند از: بار سفر بستن، کنایه از آماده‌ی حرکت شدن / در ترکیب «گرد شتابنده» استعاره مکنیه وجود دارد و می‌توان آن‌را اضافه‌ی استعاره نامید. / داغ: استعاره از سیاهی وسط گل لاله است داغ است دل لاله: کنایه از عزادار بودن لاله است. / لاله‌عذاران: تشبیه کسانی‌که عذار (چهره‌ی) آنان مانند لاله زیباست. / در ترکیب دل لاله، استعاره‌ی مکنیه وجود دارد و یک ترکیب استعاره‌ست. / در واژه‌ی «سرو» نیز استعاره‌ی مکنیه (= تشخیص) وجود دارد. / باغ جهان یک ترکیب (اضافه‌ی) تشبیه‌ست. / مرغ گرفتار: استعاره‌ی مصرحه از انسان اسیر / گلشن: استعاره مصرحه از دنیا / هزاران به معنی بلبلان: استعاره‌ی مصرحه از انسان‌های آزادی‌خواه / خون‌بار: کنایه از غم فراوان / چون ابر بهاران همه رفتند: تشبیه رفتن آدم‌ها به رفتن ابر بهاری

برخی آرایه‌های حیطه‌ی بدیع: در بیت سوم حسن تعلیل (ذکر دلیل ادبی) وجود دارد زیرا برای حالت طبیعی گل لاله و سرو دلیلی غیرعلمی (ادبی) آورده است که صرفاً از دید زیبایی‌شناسی قابل توجیه است. / خفتن: کنایه از مردن / تکرار واژه‌ی اندوه در قلمروی واژه‌آرایی‌ست. / حروف ر و س در برخی ابیات، واج‌آرایی (موسیقی حروف) ایجاد کرده‌اند که بر غنای موسیقایی شعر افزوده است. شعر در محور افقی و در هر بیت، برای تصویرسازی از آرایه‌ی مراعات‌نظیر و تناسب‌های واژگانی بهره می‌برد گروه کلماتی از جمله «گرد - دامن - سواران»، «لاله - سرو - باغ» و «مرغ - گلشن - قفس - هزار» از آن دسته‌اند.

تحلیل شعر ملک‌الشعرای بهار در قلمرو فکری:

شعر در یک فضای غم‌گرایانه سروده شده است. به اعتقاد شاعر، انسان‌های خوب و شایسته همه از دنیا رفتند، ایران (وطن شاعر)، خالی از افراد لایق شده و این مسأله اندوه شاعر را برانگیخته است. شاعر در نبود همراهان پیرامون خود، احساس تنهایی و ناامیدی می‌کند و او نیز راه‌رهایی را در رفتن و ترک دنیا می‌داند. شعر یک در لایه‌ی معنای دیگر، بی‌اعتباری دنیا را نیز تداعی می‌کند.

۳	۱	۲	۳	۴
۸	۱	۲	۳	۴
۱۰	۱	۲	۳	۴
۲۰	۱	۲	۳	۴

